ষষ্ঠ পাঠ

স্নাতক ২য় ষাণ্মাসিক (সন্মান)

চুটিগল্পৰ শ্ৰেণীবিভাগ

পাঠ প্ৰস্তুতকৰ্তা
লোকনাথ দত্ত

খ) সমালোচক পণ্ডিতসকলে বিষয়ৰ গুৰুত্ব হিচাপে চুটিগল্পক কেইটামান শ্ৰেণীত বিভক্ত কৰিছে। সেইকেইটা হ'ল ক) কাহিনীপ্ৰধান চুটিগল্প খ) চৰিত্ৰপ্ৰধান চুটিগল্প গ) পৰিৱেশপ্ৰধান চুটিগল্প ঘ) তত্ত্বপ্ৰধান চুটিগল্প। ইয়াৰে ভিতৰত আলোচকে প্ৰথম তিনিটা ভাগকে অধিক গুৰুত্ব দিছে। তত্ত্বপ্ৰধান গল্পক বিশেষ গুৰুত্ব দিয়া দেখা নাযায়।

ক) কাহিনীপ্ৰধান গল্প: এনে গল্পত প্ৰধানকৈ এটা কাহিনী পোৱা যায়। এই কাহিনী এজনৰ, একাধিকৰ বা বহুজনৰ বিপদ হ'ব পাৰে। আনকি কাহিনী ফুটাই তুলিবলৈ বিভিন্ন ঘটনা সংযোগ কৰিব পাৰে। মাত্ৰ গল্পকাৰে এই দিশত চকু ৰাখে যে কাহিনীৰ ভিতৰৰ ঘটনাসমূহ কাহিনীৰ লগত অংগাংগীভাৱে সম্পৰ্ক থকা হ'ব আৰু সেই ঘটনাসমূহৰ সংযোজনে গল্পৰ একমুখী গতিৰ মাজত যেন বিমিশ্ৰিত অৱস্থাৰ সৃষ্টি নকৰে। মহিম বৰাৰ 'এই নদীৰ সোঁতে' গল্পটোত তেনেকুৱা কেইবাটাও ঘটনা দেখিবলৈ পোৱা গৈছে। তাৰ ভিতৰত নায়কৰ দেউতাকে নায়কৰ ঘৰৰ ওচৰতে গোবৰৰ দ'ম কৰা ঘটনা আৰু সেই গোবৰৰ দ'ম আঁতৰ কৰিবলৈ নায়কে দেউতাকক টকা দিয়া, বাপেকে নায়কলৈ ছোৱালী চাবলৈ গৈ যৌতুক বিচৰা কথা, নায়কে বেলী শহুৰেকৰ ঘৰলৈ গৈ বিয়া পাতিব লাগে বুলি কওঁতে শহুৰেকে যৌতুকৰ কথাটোক মান্যতা দিয়া আদি যথেষ্ট ঘটনা আছে। কিন্তু এই ঘটনাসমূহে বৰ্তমান সময়ত মানুহৰ সৰল আৰু সৎ মনোভাৱৰ গুচি অৰ্থনৈতিক লালসা বৃদ্ধি হোৱা কাহিনী এটা নিৰ্মাণতহে সহায় কৰিছে। সেয়ে ঘটনাসমূহ কাহিনীৰ অংগাংগী হৈছে আৰু গল্পৰ একমুখী চৰিত্ৰ সৃষ্টিত সহায় কৰিছে।

কাহিনীপ্ৰধান গল্পত মানুহ বা চৰিত্ৰ, পৰিৱেশ [illegible] নহয়। চৰিত্ৰ থাকিলেই তাৰ কাহিনী, মানুহ হোৱা এটা বা একাধিক চৰিত্ৰৰ জীৱনৰ কাহিনী। মাত্ৰ এইটো কথাৰ মন কৰিবলগীয়া যে, চৰিত্ৰ আৰু পৰিৱেশ ইয়াত গৌণ হৈয়ে ৰয় আৰু কাহিনীয়ে সৰ্বোচ্চ গুৰুত্ব লাভ কৰে। ৰমা দাসৰ [illegible], ছৈয়দ আব্দুল মালিকৰ 'চিনিচলীয়া গাড়ী' আদি কাহিনীপ্ৰধান গল্পৰ উদাহৰণ।

চৰিত্ৰপ্ৰধান গল্প: এইবিধ গল্পত কোনো চৰিত্ৰই গুৰুত্ব পায়। এনেধৰণৰ গল্পত কাহিনী আৰু পৰিৱেশ গৌণ হৈ ৰয় বা কাহিনী আৰু পৰিৱেশে বৰঞ্চ কোনো চৰিত্ৰৰ চাৰিত্ৰিক দিশ ফুটাই তোলাত সহায় কৰে। ইয়াত কোনো এটা চৰিত্ৰৰ সামগ্ৰিক চাৰিত্ৰিক বৈশিষ্ট্য ইয়াৰ মাজেদি ফুটি উঠে। কোনো এটা চৰিত্ৰৰ এক বা একাধিক দিশ ঘটনা বা পৰিৱেশে বিজুলীৰ দৰে পোহৰাই তোলা যায়। সেই বিজুলীৰ পোহৰত চৰিত্ৰৰ বিশেষ দিশ উদ্ভাসিত হৈ উঠে আৰু পাঠকৰ মনত সিয়েই ৰেখাপাত কৰি যায়।

অৱশ্যে এনে নহয় যে এজনৰ চৰিত্ৰৰ গোটেই জীৱন বা জীৱনৰ দীঘলীয়া সময় চুটিগল্পত সামৰিব নোৱাৰিব। কিছুমান গল্পই জীৱনৰ দীঘল সময় আগুৰিছে। ওৱাশ্বিংটন আৰভিঙৰ 'ৰিপ ভেন উইংকল' গী দ্য মোপাচাৰ 'নেকলেছ' এণ্টন চেখভৰ 'ডাৰলিং' আদি গল্পই জীৱনৰ দীঘল সময় জুৰিছে। কিন্তু গল্পকাৰসকলৰ দৃষ্টি এটা দিশতেই নিবদ্ধ হৈ আছে বুলি আটাইকেইটা সাৰ্থক গল্প হৈ উঠিছে। আনকি দীঘলীয়া সময়ক অতি দক্ষতাৰে লক্ষ্যৰ একমুখী গতিৰে সেনেকৈ আগবঢ়াই নিছে যে এই আটাইকেইটা গল্প পৃথিৱীবিখ্যাত হৈ পৰিছে।

আচলতে কবলৈ গ'লে চৰিত্ৰপ্ৰধান গল্পই যেন বিশ্ব-গল্প সাহিত্যত আধিপত্য বিস্তাৰ কৰিছে। বিশ্বৰ সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ বুলি প্ৰায়ে আলোচিত হোৱা মোপাছাৰ "দা [struck] নেকলেচ" বা 'হীৰাৰ হাৰ' আৰু এন্টন চেকভৰ "ডাৰ্লিং" গল্পৰ কেন্দ্ৰত আছে দুগৰাকী নাৰী। তেওঁলোকৰ জীৱনৰ কাহিনীৰেই গল্পদুটা বিশ্ববিখ্যাত হৈ পৰিছে। ৰবীন্দ্ৰনাথ ঠাকুৰৰো 'কাবুলীৱালা' আদি কৰি কিছুমান গল্প চৰিত্ৰপ্ৰধান আৰু এইবাবেই অধিক জনপ্ৰিয়। অসমীয়া সাহিত্যৰো বেজবৰুৱাৰ 'ভদৰী' বীণা বৰুৱাৰ 'আঘোণীবাই' আদি শ্ৰেষ্ঠ গল্প কিছুমান চৰিত্ৰপ্ৰধান।

<u>পৰিৱেশ প্ৰধান গল্প</u>: এইবিধ গল্পত কাহিনী বা চৰিত্ৰই গুৰুত্ব নাপায়। গুৰুত্ব পায় পৰিৱেশে। পৰিৱেশৰ গুৰুত্বৰ মাজেদিয়েই গল্পকাৰে লক্ষ্য আৰু উদ্দেশ্যৰ ফালে আগবাঢ়ে।

মন কৰিবলগীয়া এয়ে যে গল্পকাৰে এনেয়ে এখোটা পৰিৱেশৰ বৰ্ণনা কি নাযায়। এই বৰ্ণনাই গল্পৰ কোনো এটা দিশ কি খুটাই তোলাত অৰিহণা যোগায়। গল্পকাৰৰ বৰ্ণনাৰ মাজেৰে পৰিৱেশে কেতিয়াবা গল্পৰ বিষয়ৰ ইংগিত দিয়ে, কেতিয়াবা প্ৰতীক বা চিত্ৰকল্পৰ ৰূপ লয়। অৰ্থাৎ পৰিৱেশ বৰ্ণনাৰ মাজেৰে গল্পৰ অন্তৰ্নিহিত কথা খুটাই তুলিব বিচাৰে। সেয়ে পৰিৱেশপ্ৰধান গল্পত প্ৰায়ে কাব্যগুণৰ প্ৰকাশ ঘটে বা এইধৰণৰ গল্প কবিতাৰ ওচৰ চপা হোৱা হয়। কোনো কাহিনী বা চৰিত্ৰ বুজিবৰ বাবে এনে গল্প পঢ়া নাযায়। একপ্ৰকাৰ আত্মিক ব্যঞ্জনা লাভৰ বাবেহে এনে গল্প পঢ়া হয়। আমেৰিকান গল্পকাৰ ষ্টেইনবেক পৰিৱেশপ্ৰধান গল্পৰ বাবে বিশ্ববিখ্যাত। তেওঁৰ "দি ক্ৰিছেন্থিমামছ' এটা পৃথিৱীবিখ্যাত পৰিৱেশপ্ৰধান গল্প। অসমীয়াত মহিম বৰাৰ "কাঠনিবাৰী ঘাট" এনে এটা বিখ্যাত পৰিৱেশপ্ৰধান গল্প।